

Педагогически приоритети на физическото образование чрез модела за Life-long learning в специалност „Предучилищна и начална училищна педагогика”

Искра Илиева, Юлия Дончева

The model for Life-long learning as a strategy is formulated in several ways: to become the most competitive, dynamic, knowledge-based economy, capable of sustainable growth with the availability of more and better jobs and social cohesion.

Key words: pedagogical priorities, model Life-long learning, physical education

ВЪВЕДЕНИЕ

Европейския съюз и България в реализирането на идеята, модела за Life-long learning. На конференция на Европейския съвет в Лисабон през март 2000 г., представителите на различните правителства на страните членки на Европейския съюз формулираха 10-годишната си мисия за развитие - *да се превърне в най-конкурентноспособна, динамична, базирана на знания, икономика, способна да постигне стабилен растеж с наличието на повече и по-добри работни места и социално сближаване.* Ученето през целия живот е ключов елемент на тази стратегия и водеща концепция на Лисабонската програма. Присъединяването на Република България към Европейския съюз изисква да се следват приоритетите на Лисабонската стратегия и Меморандума за учене през целия живот. [1]

България има приета Национална стратегия за учене през целия живот за периода 2014 – 2020. С Решение № 187 на Министерския съвет от 03.04.2014 г. е приет План за действие за 2014 година в изпълнение на Националната стратегия за учене през целия живот за периода 2014-2020 година. Отличителен белег на българската стратегия за учене, през целия живот е цялостният подход, като по този начин се обхващат всички области на ученето. Документът е адресиран до предучилищното възпитание и подготовка, общото училищно образование, професионалното образование и обучение, висшето образование, продължаващото обучение на възрастни, валидирането на резултати от неформално обучение и самостоятелно учене.

Пресечните точки между класно-урочната система и ученето през целия живот са именно в крайния резултат на съвременната информационна грамотност и предполага възможности за учене на всяка възраст и в разнообразен контекст - не само чрез традиционните форми в институциите за образование и обучение, но и на работното място, къщи, през свободното време. Процесът на учене през целия живот протича на три паралелни нива – формално образование и обучение, неформално обучение и самостоятелно учене. Нарастването на ролята на самопознанието, на възможността човек да изследва себе си и така да търси своето място в глобалния свят обуславя заличаване на границите, както между различните области на знанието и между различните видове образование -формално, неформално и самостоятелно учене, така и върху структуриране на ученето през целия живот около темите за практически умения и действия в живота. Неслучайно съвременното общество поражда нови изисквания към ученето през целия живот - за многообразие, за плурализъм, за толерантност, за индивидуален път на учене. Формалното образование и обучение, неформалното обучение и самостоятелното учене намират своята проекция в новата социална чувствителност и в многообразното образователно отношение, в което свободата на личността, изборът, съвместното изследване и преоткриване на света, създаването на свят, основан на ценностите на обществото, изискват и предполагат различни конфигурации на отношенията между обучители и обучаеми.

Тези нови конфигурации в ерата на хипер динамиката на съвременния начин на живот, на високите технологии и комуникации налагат (по-скоро наложиха, защото те вече са факт, бел. на автора) промени и в начина на учене, обучение и дори възпитание. Учителят, преподавателят, обучителят отдавна не е в единствената и основна роля за предаване на дадена информация, а е субектът, който трансферира, модулира и презентира, в предимно по интерактивен, достъпен, разбираем начин знанията, уменията, компетенциите, които трябва да бъдат възприети от „другата страна“, така щото те да станат вътрешно усвоени и затвърдени в дългосрочната памет на човека. Именно това налага в днешно време иновирването на традиционните, нетрадиционните, дистанционните и Е-методи, принципи, похвати и организационни форми на обучението, а също така и образование, усъвършенстване знанията на българския учител и преподавател, „Технологиите, навлизат с бързи темпове в живота ни като цяло. Не е малък броят и на образователните платформи и програми, които се разработват и внедряват в образованието. Българският учител се старее да бъде „в крак с времето“ [4, с. 13].

Процесът на изясняване на приоритетите на образованието е ориентиран към студентите и тяхната професионална пригодност. [2]

При осъществяване на мисията за приоритетите в образователния процес, според проф. Хр. Иванов е необходимо:

- насърчаване на творческите изяви на студентите, докторантите и специалисти на основата на селекция в процеса на обучението и тяхната научна дейност;
- развиване и усъвършенстване на университетските Система за управление на качеството на академичните процеси;
- изграждане и реализиране на собствена система за поддържане и перманентен контрол на качеството на академичния продукт, на академичния състав и академичното обслужване.
- организацията на учебния процес относно извънаудиторното обучение да е съобразена със стандартите на Европейската система за натрупване и трансфер на кредити (ECTS).

ИЗЛОЖЕНИЕ

Основен компонент на физическото образование е специалната методическа подготовка за преподаване на физическото възпитание в различните звена на системата за физическо възпитание, за ръководене на учебната дейност. Предучилищните и началните педагози се подготвят в тази област, но техният стил на работа се формира и на базата на лична мотивация и отговорност.

Цел на настоящия доклад е определяне на педагогическите приоритети на физическото образование на студенти в специалност «Предучилищна и начална училищна педагогика» при Русенски университет «А. Кънчев»

Задачи за постигане на целта са:

1. Прочване на очакваните резултати от обучението по дисциплината «Педагогика на двигателната култура», свързана с предучилищното физическо възпитание.
2. Анализ на получените резултати.
3. Обобщаване на изводи за предстоящата съвместна работа.
4. Формиране на положително лично отношение и отговорност към направление «Физическа култура», насоки за учене и поддържане на добра физическа форма през целия живот.

Организация и методика на изследването

Анкетното проучване се осъществи в началото на учебната 2015/2016 година, със студенти от специалност «Предучилищна и начална училищна педагогика» в Русенския университет «А. Кънчев». Броят на изследваните лица е 40. От тях 22 –

задочно обучение, средна възраст 31 години, 88% жени и 12 % мъже. Анкетиранияте студенти от редовно обучение са 18, средна възраст 21 години, 100% жени.

Анкетната карта е разделена на две части. Първата част обхваща очакваните резултати на студентите. Те са педагогически и лични очаквания. Педагогическите са свързани с професионалната подготовка – теоретична и практическа. Личните очаквани резултати определят мотивационните фактори, които са в основата на всяка ефективна преподавателска дейност. [3, 5]

**АНКЕТНА КАРТА
УВАЖАЕМИ СТУДЕНТИ,**

Вашето мнение е важно за нас! Правим настоящото проучване, за да установим какви са Вашите очаквани резултати от обучението по дисциплината ПДК. Отбележете с „X“ в съответната колона.

№	Очаквани резултати	Да	Не	Не мога да преценя
1	Добра професионална подготовка в областта на Физическата култура (педагог)			
2	Положително настроение (личностни)			
3	Получаване на нови знания и умения в областта на ФК в ДГ (педагог)			
4	Формиране на положително отношение към направление ФК (личностни)			
5	Специализирани знания и умения за отделните спортове (педагог)			
6	Педагогически умения за ръководене в различните форми на ФК в ДГ (педагог)			
7	Знания и умения за правилна терминология и демонстрация на физическите упражнения (педагог)			
8	Здраве, тонус и енергия (личностни)			
9	Подобряване на координационните способности (личностни)			
10	Подобряване на физическите качества (сила, издръжливост, ловкост, гъвкавост, бързина) (личностни)			
11	Друго			

I. ПОЛ: М / Ж ; ФОРМА: Р/З; КУРС:; ГОДИНИ:

II. Двигателна активност, здравна култура и професионални умения

1. Изисква ли Вашата бъдеща професия ДВИГАТЕЛНА И ЗДРАВНА КУЛТУРА?

- Да; - Не ; - Не съм сигурен/а

2. Подчертайте най-важните физически качества, необходими за Вашата бъдеща професия:

- Обща телесна сила
- Предимно сила и сръчност на горните крайници
- Предимно сила на долните крайници
- Физическа издръжливост
- Бързина на реакциите
- Ловкост и координация на движенията

3. Възможно ли е двигателната активност да развие допълнителни качества, които да са полезни в бъдещата Ви професия?

- Не -Да - Не съм сигурен/а

3.1. При отг ДА - Избройте някои качества:

4. Коя е предпочитаната от Вас двигателна дейност (спорт, танци, бойни изкуства, разходки и др.)?

5. Колко пъти седмично спортувате или извършвате любимата двигателна дейност:

6. Вашият хранителен режим насочен ли е към балансирано и здравословно хранене?

Да / Не / Понякога

7. Какви храни предимно включвате във Вашето ежедневно меню? /възможен е повече от 1 отг./

- 7.1 Плодове и зеленчуци;
- 7.2. Хляб, зърнени храни и картофи;
- 7.3. Месо и риба;
- 7.4. Мляко и млечни продукти;
- 7.5. Храни, които съдържат мазнини и / или захар.
- 7.6. Ядки
- 7.7. Друго

БЛАГОДАРИМ ВИ ЗА УЧАСТИЕТО!

Анализ на резултатите

От анализиранияте данни на първата част от анкетата установяваме, че студентите осъзнават значението на дисциплината „Педагогика на двигателната култура” и имат готовност за активно участие в учебния процес по физическо образование.

Таблица 1
Очаквани резултати от обучението по Педагогика на двигателната култура

№	Очаквани резултати	Да	Не	Не мога да преценя
1	Добра професионална подготовка в областта на Физическата култура (педагог)	P- 94% З- 94%	P- 0% З- 0 %	P- 6% З- 6%
2	Положително настроение (личностни)	P- 82% З- 100%	P- 0% З- 0%	P- 18 % З- 0%
3	Получаване на нови знания и умения в областта на ФК в ДГ (педагог)	P- 88% З- 94%	P- 12% З- 6%	P- 0% З- 0%
4	Формиране на положително отношение към направление ФК (личностни)	P- 82% З- 94%	P- 6% З- 6%	P- 12% З- 0%
5	Специализирани знания и умения за отделните спортове (педагог)	P- 70% З- 82%	P- 12% З- 6%	P- 18% З- 12%
6	Педагогически умения за ръководене в различните форми на ФК в ДГ (педагог)	P- 82% З- 94%	P- 12% З- 6%	P- 6% З- 0%
7	Знания и умения за правилна терминология и демонстрация на физическите упражнения (педагог)	P- 100% З- 88%	P- 0% З- 6%	P- 0% З- 6%
8	Здраве, тонус и енергия (личностни)	P- 100% З- 94%	P- 0% З- 0%	P- 0% З- 6%
9	Подобряване на координационните способности (личностни)	P- 76% З- 82%	P- 6% З- 0%	P- 18% З- 18%
10	Подобряване на физическите качества (сила, издръжливост, ловкост, гъвкавост, бързина) (личностни)	P- 76% З- 70%	P- 6% З- 6%	P- 18% З- 24%
11	Друго	P- 0% З- 0%	P- 0% З- 0%	P- 0% З- 0%

ЛЕГЕНДА: P – редовно обучение; З – задочно обучение

Айтеми 1, 3, 5, 6, 7, които проучват педагогическата значимост на дисциплината имат висок процент и в двете форми на обучение. Мотивационните фактори, обобщени като личностни очаквания също са над 50%. Тези резултати са благоприятни и разкриват възможности за качество и ефективност на съвместната работа.

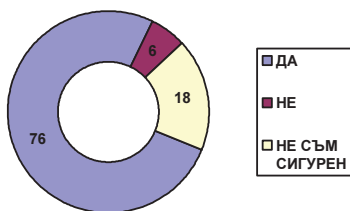
Втората част на анкетното проучване, насочено към двигателната и здравната култура на студентите, е обвързано с бъдещото педагогическо развитие и предимно с личния пример, който е метод на възпитание с ключово значение, както при работата с децата и учениците, така и с родителите.

Информираността, познанията за здравето и ролята на двигателната активност за човешкия организъм са от съществено значение за формиране на навици за здравословен начин на живот. Възможно е човек да има много здравни знания, но те да не са превърнати в убеждения. Възможно е да има също така много здравни

знания и убеждения, но да няма съответните здравни нагласи, отношения, мотивация, навици и поведение. Начинът на живот може да е позитивен, насочен към укрепване на здравето – балансирано хранене, физическа активност. Другият възможен модел е негативен, включващ рискови фактори за здравето – тютнопушене, алкохолизъм, наркотици, стрес, хипертония, наднормено тегло. [1]

Всеки вид двигателна активност при разумно дозиране подобрява жизнената дейност на всички системи в организма, повишава умствената и физическата работоспособност, подсилват се защитните сили на организма.

Двигателната активност е един от основните фактори за първичната здравна профилактика. От една страна се противодейства на хиподинамията, която е рисков фактор за възникване на много социално значими заболявания. От друга страна, като резултат от системните физически натоварвания се постигат структурно-функционални промени в организма. Тя повишава защитните сили на организма, намалява стреса, заема свободното време и настройва позитивно. Физическата активност играе важна роля и за вторичната профилактика при боледували или болни индивиди.

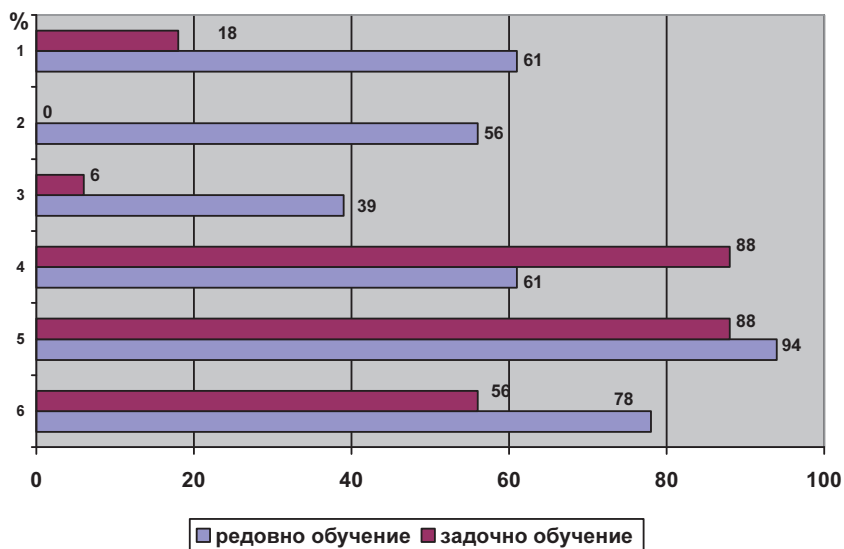

Фиг. 1. Изисква ли Вашата бъдеща професия ДВИГАТЕЛНА И ЗДРАВНА КУЛТУРА?

Както се вижда на фиг. 1, 76% от студентите дават положителен отговор, 18% не са сигурни дали са необходими познания в тази област за тяхната бъдеща професия, а 6% дават отрицателен отговор.

За всяка професия са необходими и физически качества. За бъдещия учител, който ще преподава в областта на физическата култура са необходими физическа издръжливост, бързина на реакцията, ловкост и координация на движенията. Разбира се, за правилната демонстрация е важна усвоената техника, ловкост и координация на движенията.

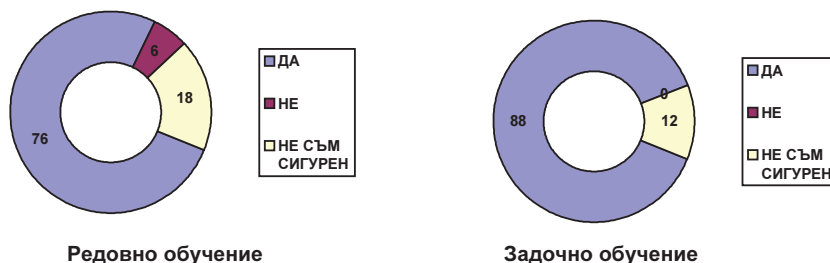
Студентите от редовно обучение посочват висок процент – над 50 за всички качества, с изключение на сила на долни крайници – 39%. При студентите от заочно обучение отговорите са доста по-различни. Те отдават приоритет на физическа издръжливост – 88%, бързина реакцията – 88%, ловкост и координация на движенията – 56%. Останалите три качества – обща телесна сила, сила и сърчност на горните крайници, сила на долните крайници са с минимални стойности според тях, фигура 2.

Фиг.2. Подчертайте най-важните физически качества, необходими за Вашата бъдеща професия.

(1 - Обща телесна сила; 2 - Предимно сила и сръчност на горните крайници; 3 - Предимно сила на долните крайници; 4 - Физическа издръжливост; 5 - Бързина на реакциите; 6 - Ловкост и координация на движенията)

На фиг.3 са посочени отговорите на въпроса «**Възможно ли е двигателната активност да развие допълнителни качества, които да са полезни в бъдещата Ви професия?**». Висок процент от студентите в двете специалности дават положителен отговор.

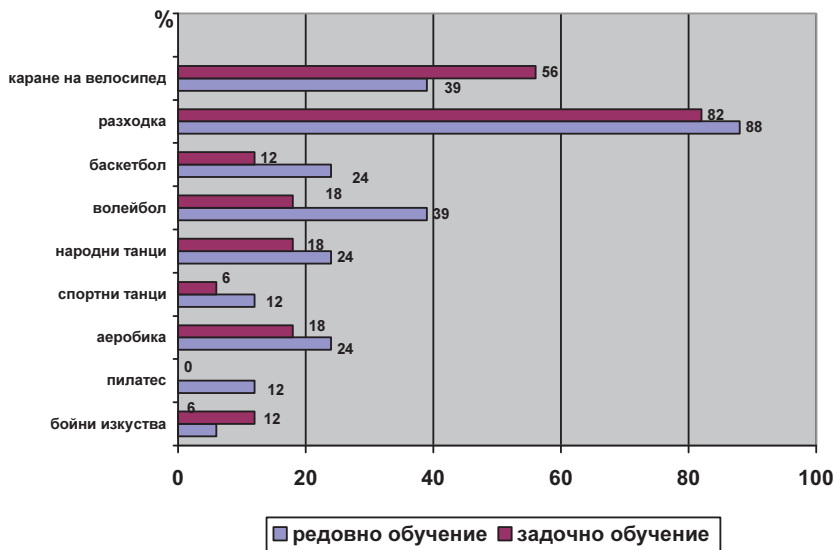

Фиг.3. Възможно ли е двигателната активност да развие допълнителни качества, които да са полезни в бъдещата Ви професия?

Положително впечатление прави отговорът на студентите на въпроса «**Колко пъти седмично спортувате или извършвате любимата двигателна дейност?**». Като средна стойност отговорите са **3 ПЪТИ** в седмицата, като варират от 2 до 7 пъти. Това дава информация, че те са наясно с ползите от двигателната активност и имат лични впечатления от това.

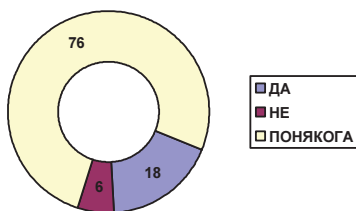
Във връзка с двигателната култура е следващият въпрос «**Коя е предпочитаната от Вас двигателна дейност (спорт, танци, бойни изкуства,**

разходки и др.)?» Студентите са посочили волейбол, баскетбол, народни танци, спортни танци, аеробика, пилатес, бойни изкуства, разходки, каране на велосипед.

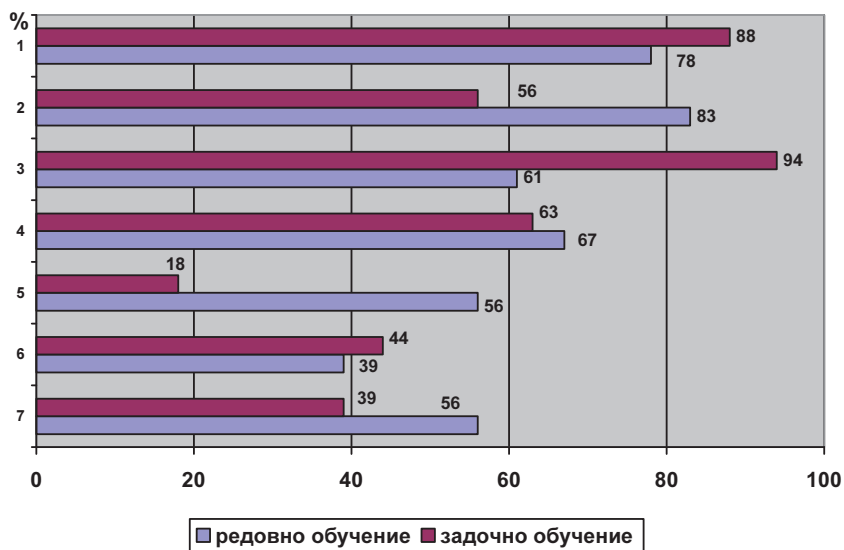
Фиг.4. Коя е предпочитаната от Вас двигателна дейност (спорт, танци, бойни изкуства, разходки и др.)?

На фиг. 5 се виждат резултатите на въпрос, свързан със здравната култура на студентите, а именно: **Вашият хранителен режим насочен ли е към балансирано и здравословно хранене?** По-високият процент – 76% е «Понякога». След резултатите от анкетата дискутирахме по тази тема и студентите посочват, че това им е област, в която трябва да задълбочат познанията си и да направят необходимото за подобряване на хранителния си режим по-често.

Фиг. 5. Вашият хранителен режим насочен ли е към балансирано и здравословно хранене?

Резултатите, които са представени на фигура 6, дават по-детайлна информация за предпочитаните храни в ежедневно меню.

Фиг.6. Какви храни предимно включвате във Вашето ежедневно меню?

(1.Плодове и зеленчуци; 2.Хляб, зърнени храни и картофи; 3.Месо и риба; 4.Мляко и млечни продукти; 5.Храни, които съдържат мазнини и / или захар; 6.Ядки; 7. Друго – яйца)

Балансираното хранене е източник на здраве и работоспособност. Ето защо познанията в тази област са полезни и необходими за бъдещия педагог. От анализа на резултатите, установяваме че ежедневното меню на висок процент от студентите включва разнообразни храни. За студентите от задочно обучение, които имат средна възраст 31 години, акцентът се поставя на плодове и зеленчуци – 88%; 94% - месо и риба; най-малко количество се включват храни, които съдържат мазнини и/или захар. Студентите от редовно обучение имат предпочитания към хляб, зърнени храни, картофи – 83%; плодове и зеленчуци – 78%, мляко и млечни продукти – 56%.

Студентите изявиха желание да бъдат запознати по-задълбочено с основните групи храни и хранителните вещества, за да може всеки, съобразно информацията да си състави рационално и балансирано седмично меню. Всички групи храни съдържат важни и необходими хранителни вещества, които при правилен подбор ще осигурят на организма здраве и работоспособност.

ЗАКЛЮЧЕНИЕ

Педагогическите приоритети на физическото образование чрез модела за Life-long learning в специалност „Предучилищна и начална училищна педагогика” са насочени към осигуряване на теоретични знания и практически умения в областта на физическата и здравната култура на студентите.

Високите изисквания предполагат и значителни отговорности. За да се повишат здравната култура и физическата активност на студентите е необходимо усъвършенстването на техните способности за реализиране на стремежите им и задоволяване на потребностите за живот в хармонично взаимоотношение със заобикалящата среда.

Здравната култура и физическата активност са определящи за превенция на здравето на всяка възраст. Здравословният начин на живот е конкретен тип система от жизнени дейности, насочени към съхранението и подобряване на здравето на

отделния човек и на обществото. Това се постига чрез личната здравна култура, ценностната ориентация и мотивация на човека.

ЛИТЕРАТУРА

[1] Баракова П., И. Илиева, И. Илчев, К. Симеонов. Здравна култура и физическа активност на студентите. В: Научни трудове РУ, т.49, с. 8.1, Изд. център при Русенски университет, 2010, стр. 7, ISBN 1311-3321.

[2] Иванов Хр. Приоритети на Образователния процес на Европейския съюз, НБУ, Годишник 2011, т. 6, ISSN 1313-476, http://ebox.nbu.bg/pa2011/8_X.IVANOV.pdf

[3] Игнатов, Г. Мотивационни особености за учебно-спортна дейност в занятията по футбол в СУ „Св. Климент Охридски“. Втора международна научна конференция. Сб. „Оптимизация и иновации в учебно – тренировъчния процес“. Университетско издателство „Св. Климент Охридски“. ISSN 1314-2275, С., 2010, с. 34-45.

[4] Петкова Ил., Вл. Господинов (2013), Учителите и потребностите им от обучение в сферата на информационните и комуникационните технологии в образованието. В: сборник научни доклади от конференция с научно-практическа насоченост с международно участие „Електронното обучение в образованието – алтернатива или интеграция?, С.

[5] Popeska V., Ignatov G. Comparison of leisure time between students of teaching faculties in Macedonia and Bulgaria with emphasis on sport activities, Konferencija Učiteljskoga fakulteta Sveučilišta u Zagrebu – Istraživanja paradigmi djetinjstva, odgoja i obrazovanja - UFZG2015, Opatija

За контакти:

гл. ас. д-р Искра Илиева, Катедра “Физическо възпитание и спорт”, Русенски университет “Ангел Кънчев”, e-mail: isilieva@uni-ruse.bg

гл. ас. д-р Юлия Дончева, Катедра “Педагогика, психология и история”, Русенски университет “Ангел Кънчев”, тел.: 841 609-208, e-mail: jdoncheva@uni-ruse.bg

Докладът е рецензиран.